

**Migrace jako základní prvek udržitelného rozvoje.
Výzvy pro Agendu 2030.**
Monitoring report

Autor textu: ActionAid Hellas

Tento dokument vznikl za finanční podpory Evropské Unie. Za obsah tohoto dokumentu odpovídá výlučně Diakonie ČCE a za žádných okolností jej nelze považovat za názor Evropské Unie.

Dokument je publikován v rámci projektu „SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU“, který realizujeme díky programu Evropské unie pro vzdělávání a osvětu (Development Education and Awareness Raising – DEAR).

Vydala: **Diakonie ČCE – Středisko humanitární a rozvojové spolupráce, 2021**

Grafický design: **BOOM s.r.o.**

Překlad: **Mánes překlady a tlumočení**

Vydání první, 2021

Tento projekt je financován
z prostředků Evropské unie.

Do projektu SDGs and Migration, řízeného Diakonií ČCE, jsou zapojeny následující organizace: Global Call to Action Against Poverty (Belgie), Bulgarian Platform for International Development (Bulharsko), Federazione Organismi Cristiani Servizio Internazionale Volontario (Itálie), ActionAid Hellas (Řecko), Ambrela (Slovensko), Povod (Slovinsko).

MIGRACE JAKO ZÁKLADNÍ PRVEK UDRŽITELNÉHO ROZVOJE. VÝZVY PRO AGENDU 2030.

Monitoring report

Tato zpráva se zaměřuje na souvislosti mezi udržitelným rozvojem a migrací a snaží se představit kroky, které v souvislosti s realizací cílů udržitelného rozvoje (SDG) v rámci Agendy 2030 OSN přijalo Řecko. V první části přináší krátkou rekapitulaci situace v zemi po zvýšeném náporu uprchlíků a migrantů posledních let, z úhlu pohledu cílů udržitelného rozvoje. Druhá část představuje hlavní opatření přijatá ústřední vládou za účelem integrace uprchlíků i migrantů do společnosti, a analyzuje styčné body mezi integrací a cíli udržitelného rozvoje (SDG). Závěr zprávy se zabývá celkovým hodnocením dosud dosažených výsledků z hlediska plnění cíle **“no one should be left behind” (nikoho nenechat napospas osudu)**.

A. CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE, MIGRACE A SITUACE V ŘECKU

A.1. Řecko přijímá cíle udržitelného rozvoje

Náročné výzvy vyvstávající před světovými komunitami soustavně překračují hranice států a vzbuzují potřebu přijmout společný globální přístup. S vědomím této skutečnosti přijalo v roce 2001 192 členských zemí OSN rezoluci Rozvojové cíle tisíciletí sestávající z osmi mezinárodních rozvojových cílů soustředěných vymýcení extrémní chudoby, podporu vzdělávání, rovnost žen a mužů a ochranu životního prostředí. Rozvojové cíle tisíciletí dosáhly do roku 2015, především ze statistického hlediska, mnoha úspěchů v oblasti omezování nerovného postavení. Navzdory ambicím deklarovaným na začátku tisíciletí, statisticky nižší výskyt případů nerovnosti nebylo možné interpretovat jako podstatné zlepšení životních podmínek lidí, což zavedlo důvod k aktualizaci perspektiv rozvojových cílů a k jejich přizpůsobení současné situaci.

17 cílů udržitelného rozvoje (SDG) s ústředním motem **“no one should be left behind”**, které v roce 2015 formulovalo Valné shromáždění OSN, posouvá cíle tisíciletí na další úroveň. Naplnění těchto cílů by mělo být dokončeno do roku 2030 v rámci rezoluce OSN 70/1 Agenda 2030.

Udržitelný rozvoj je obecně vnímán jako syntéza třech hlavních komponent: a) finančního růstu, b) nepřetržitého společenského vývoje a c) ochrany životního prostředí. Mezi těmito třemi složkami existují překrývající se prvky. Za účelem dosažení celkové jednotné kompozice jsou pak přidávány další dva prvky: spolupráce a mír. Podle OSN „spolupráce spočívá v posilování schopností všech zúčastněných stran tak, aby mohly pracovat společně“. Mír, spravedlnost a významné instituce pro změnu představují základní předpoklady pro zdokonalování zmíněných tří hlavních komponent udržitelného rozvoje.

17 cílů udržitelného rozvoje jako celek stojí na pěti hlavních pilířích, kterými jsou: i) lidské potřeby (chudoba, hlad, zdraví, vzdělání, rovnost žen a mužů), ii) planeta Země (voda, udržitelnost, klima, moře a oceány, biologická rozmanitost), iii) prosperita (energie, hospodářství, infrastruktura, nerovnost, města), iv) mír (bezpečnost) a v) spolupráce (prostředky k implementaci politik udržitelného rozvoje).

Jak uvedl generální tajemník OSN Antonio Guterres: **„Cíle udržitelného rozvoje představují cestu, která nás povede k spravedlivějšímu, mírumilovnějšímu a prosperujícímu světu a ke zdravé planetě“.**¹

¹ Organizace spojených národů, Regionální informační centrum, „17 cílů“.
<https://unric.org/en/united-nations-sustainable-development-goals/>

Ve snaze přizpůsobit 17 cílů udržitelného rozvoje specifickým potřebám Řecka bylo v roce 2017 díky společnému úsilí všech zúčastněných hráčů provedeno zmapování stávající situace s cílem definovat výchozí bod, v němž se země nachází. Výsledkem mapování bylo stanovení těchto osmi priorit²:

1. Podpora konkurenceschopného, inovativního a udržitelného hospodářského růstu.
2. Podpora zaměstnání na plný úvazek a důstojných pracovních podmínek pro všechny.
3. Řešení chudoby, sociální diskriminace a zajištění globálního přístupu ke zdravotní péči.
4. Omezení sociálních a periferních nerovností a současné zajištění rovných příležitostí pro všechny.
5. Poskytování vysoce kvalitního vzdělání bez diskriminace.
6. Posílení ochrany přírodního bohatství a udržitelné nakládání s přírodními zdroji jako základ společenské prosperity a přechodu k hospodářství s nízkými emisemi uhlíku.
7. Rozvoj efektivních, odpovědných a transparentních institucí.
8. Posílení otevřených, participativních, demokratických postupů a podpora spolupráce.

V rámci monitorování a přezkumů plnění Agendy 2030 se účastnickým zemím doporučuje, aby opakovaně a konzistentně monitorovaly své pokroky při plnění cílů udržitelného rozvoje na národní i místní úrovni. Vzhledem ke znalosti národního kontextu, zodpovídá za realizaci a řízení takového monitorování každá konkrétní země. Cílem tohoto procesu, který probíhá na základě dobrovolných vnitrostátních přezkumů, je poznávat a vzájemně si předávat osvědčené postupy, jelikož jejich aplikace může dosažení cílů udržitelného rozvoje urychlit.

V dobrovolném vnitrostátním přezkumu³ pro Organizaci spojených národů z roku 2018, jediném, který naše země dosud předložila, se Řecko zavázalo implementovat Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 a jejích 17 cílů, „**jelikož představují ambiciózní, vizionářský a transformační rámec pro nové směřování spravedlivého a udržitelného rozvoje**“. Konkrétně vnitrostátní přezkum zdůraznil, že se země musí soustředit na sociální pilíř udržitelného rozvoje a přijmout opatření k řešení problémů, kterým čelí různé skupiny obyvatel. Mezi hlavní priority patří snížení nezaměstnanosti (obzvláště ve skupině mladých lidí a žen), redukce sociálních nerovností, pokrok na poli rovnosti žen a mužů a podpora integrace migrantů⁴ a dalších ohrožených skupin obyvatelstva do společnosti.

² Prezentace náměstka ministra pro životní prostředí a energetiku, pana Sokratise Famelosy, na politickém fóru OSN na vysoké úrovni pro udržitelný rozvoj.

³ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti.
sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf.

⁴ Podle „Indikátorů integrace přistěhovalců“ formulovaných OECD jsou za migranty považovány: osoby, které se narodily v cizí zemi a do cílové země dorazily jako dospělí; osoby, které se narodily v cizí zemi a do cílové země dorazily jako děti, a potomci migrantů, kteří se již narodili v cílové zemi. 18 % obyvatel 28 členských států Evropské unie jsou migranti, ve 35 státech OECD jsou v populaci zastoupeni ze 17 %.

A.2. Agenda 2030 a migrace

Jak uvádí Mezinárodní organizace pro migraci⁵, obzvláště důležité je, že Agenda 2030 uznává a zohledňuje migraci jako základní prvek rozvoje. To znamená, že s lidmi z přistěhovaleckého prostředí nakládá nejen jako s ohroženou skupinou, ale také jako s faktorem přispívajícím k rozvoji. Cíl 10.7 přímo odkazuje na přistěhovalectví a spadá pod nadřazený cíl 10, který spočívá v úsilí „snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi“. Konkrétně cíl 10.7 požaduje **„usnadňování řízené, bezpečné a zodpovědné migrace a mobility lidí na základě uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik“**.

Zahrnutí přistěhovalectví mezi faktory, které přispívají k implementaci cílů udržitelného rozvoje, nejen odpovídá realitě moderního světa, ale připravuje i půdu pro pozitivní vývoj všech aspektů migrační politiky v několika příštích letech. Globální charakter, který je základním rysem SDG, potenciálně napomáhá mezinárodní spolupráci, která je nejen jedním z prostředků k implementaci cílů, ale jako taková i samostatným cílem Agendy 2030. Jinak řečeno, cílem je navázat dvoustranný vztah, v rámci kterého na jedné straně imigrační politiky budou zlepšovat dosahování rozvojových výsledků a na druhé straně politiky týkající se rozvoje povedou ke zkvalitnění imigračních politik a jejich praktických dopadů.

A.3. Příchod uprchlíků a migrantů do Řecka

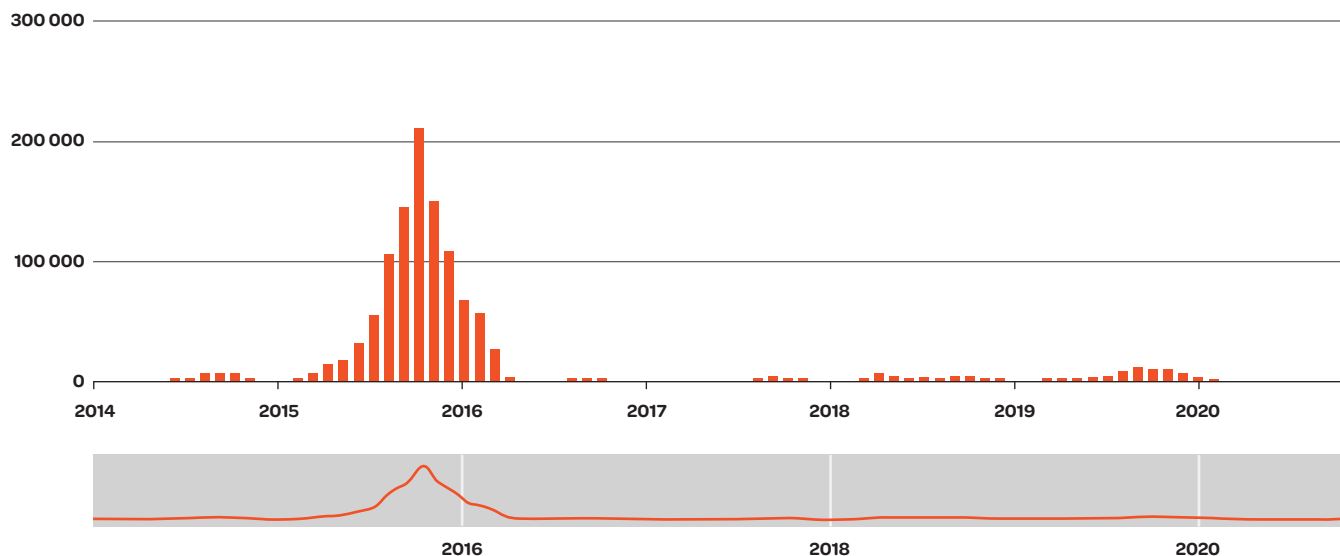
Ačkoli byl požadavek „nikoho nenechat napospas osudu“ obecně považován za jednu z hlavních politických priorit, v Řecku, které procházelo procesem obnovy po dlouhé finanční krizi, jeho význam zcela evidentní nebyl. Hlavním důvodem této situace byla jednak finanční recese, jíž země čelila, a jednak příliv velkého množství uprchlíků a migrantů.

Vlna přistěhovalectví dosáhla v Řecku svého vrcholu v období od jara 2015 do jara následujícího roku. Celkový počet dosáhl v roce 2015 861 630 osob, v roce 2019 pak klesl na 74 613, z nichž 59 726 do země dorazilo po moři a 14 887 po souši. Je třeba si povšimnout, že po roce 2014 největší počet migrantů dorazil po moři. Data poskytnutá Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)⁶ jsou velmi zajímavá. Konkrétněji, níže znázorněný graf ukazuje, jak se počty příchozích vyvíjely v letech 2014–2019. Tabulka pak uvádí počty příchozích po moři a po souši.

⁵ IOM, 2018, „Migrace a Agenda 2030: průvodce pro výkonné pracovníky“ (Migration and the 2030 Agenda: A Guide for Practitioners), strany 13-14

<https://publications.iom.int/books/migration-and-2030-agenda-guide-practitioners>

⁶ UNHCR: data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179

Graf 1: Celkový počet příchozích uprchlíků a imigrantů za měsíc a rok (Zdroj: UNHCR)**Tabulka 1: Analytický záznam příchozích uprchlíků a imigrantů po souši a po moři za rok (Zdroj: UNHCR)**

Previous Years	Sea Arrivals	Land Arrivals	Dead & Missing
2019	59 726	14 887	70
2018	32 494	18 014	174
2017	29 718	6 592	59
2016	173 450	3 784	441
2015	856 723	4 907	799
2014	41 038	2 280	405

Podle nedávného průzkumu (březen 2019) realizovaného Evropskou komisí byly rozhodujícími faktory snížení počtu příchozích do Řecka a do Evropy po roce 2016: a) Společné prohlášení EU a Turecka, b) ochrana vnějších hranic Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž a c) spolupráce mezi členskými státy při zabezpečování legálních migračních tras. Evropská komise však poukazuje na to, že v Řecku stále přetrvávají problémy v oblasti navracení a přemístování migrantů a uprchlíků, zpracování žádostí o azyl či ubytování uprchlíků. Výše uvedené problémy identifikované Evropskou komisí často zdůrazňují i organizace občanské společnosti, které v problematice uprchlíků a ochrany lidských práv sehrávají aktivní roli. To jen podtrhuje nezbytnost vytváření lidsky orientovaných politik a současnou naléhavou potřebu strategického plánování a operativních opatření⁷.

⁷ Sdělení komise určené Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě, „Zpráva o pokroku v implementaci Evropské migrační agendy“ (Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration). ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20190306_com-2019-126-report_en.pdf

Celkově lze konstatovat, že i přes radikální snížení počtu uprchlíků po roce 2016 jsou důsledky krize z let 2015–16 stále hmatatelné. Podle zprávy předložené společností Dianeosis, která se odvolává na údaje Eurostatu, „je v zemi 579 736 usazených („uznaných“) migrantů z předchozích dekád (zejména ve velkých městech s povolením k pobytu – údaje k 1. 1. 2017 poskytla EU). Odhady přesného počtu uprchlíků/migrantů pobývajících v Řecku v důsledku krize z let 2015–16 se značně liší, ale pohybují se v rozmezí 50 000 až 70 000 osob. Nevyřízené žádosti o azyl v roce 2018 dosáhly počtu 66 965“ (jak vyplývá z údajů poskytnutých Ministerstvem pro přistěhovalectví a azyl)⁸. Toto číslo v drtivé většině utváří lidé, kteří do země přišli po roce 2015 (Eurostat).

Ve zprávě řeckého institutu pro výzkum Dianeosis se uvádí: „Více než polovinu nových uprchlíků (přibližně 35 000) tvoří ženy a děti. Podle údajů UNICEF bylo v Řecku do konce roku 2018 zaznamenáno 27 000 dětí (nezletilých uprchlíků a migrantů). Ve značné míře se jednalo o nezletilé bez doprovodu, tedy mimořádně zranitelnou kategorii populace. Přesněji řečeno, Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) zaznamenal v září 2019 přítomnost 4 616 nezletilých osob bez doprovodu“ (Informační přehled UNHCR, Řecko, září 2019).

Tento údaj je velmi důležitý, protože, jak bude uvedeno v následujících kapitolách, problém nezletilých uprchlíků souvisí s cíli udržitelného rozvoje 4 a 5. SDG 4 konkrétně odkazuje na „zajištění rovného přístupu k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a na podporu celoživotního vzdělávání pro všechny“ (cíl 4.1 **„Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci ukončili bezplatné, rovnoprávné a kvalitní primární a sekundární základní vzdělání, které bude mít odpovídající a efektivní studijní výsledky“** a cíl 4.5 „Do roku 2030 eliminovat genderové nerovnosti ve vzdělávání a zajistit rovný přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy pro znevýhodněné – osoby se zdravotním postižením, původní obyvatelstvo či ohrožené děti“ mají pro vydání této zprávy zvláštní význam) a cíl 5 odkazuje na „dosažení genderové rovnosti a posílení postavení všech žen a dívek“.

A. 4. Stanovisko Evropské unie

Evropská unie podlela tlakům zemí s nepřátelským postojem vůči populacím uprchlíků a přistěhovalců, a rozhodla se zaujmout stanovisko spočívající v přenesení celé problematiky na členské státy nacházející se na vnějších hranicích EU (ty také dosud zachytily největší část žadatelů o azyl), místo aby zavedla účinný mechanismus spravedlivého rozdělení odpovědnosti. V roce 2016 organizace Mezinárodní observatoř pro lidská práva⁹ uvedla, že **„úzké zájmy národních vlád poměrně často vytlačují racionální politickou reakci na uprchlickou krizi“**, a přemísťování uprchlíků a migrantů z Řecka, čelícímu jakožto země na vnějších hranicích největšímu přílivu osob, se výrazně zpožďovalo.

⁸ Ministerstvo pro přistěhovalectví a azyl, statistické údaje o azylové službě (za období od 07. 06. 2013 do 29. 02. 2020) asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/Greek_Asylum_Service_data_February_2020_gr.pdf

⁹ Mezinárodní observatoř pro lidská práva (2016) „Evropská unie: způsob řešení uprchlické krize je nedostačující,“ (European Union: The way the refugee crisis is dealt with is insufficient.) www.hrw.org/el/news/2016/01/27/286002

V důsledku porušování evropských právních předpisů aktivovala Evropská rada článek 7 Smlouvy o Evropské unii proti Maďarsku. Evropská komise aktivovala příslušná řízení o porušení předpisů proti členským státům včetně Polska a České republiky, když se tyto zřekly povinností jim příslušejících v rámci přijatého mechanismu, např. účasti na relokaci uprchlíků, a odmítly přijímat uprchlíky na svá území s odvoláním na svrchovaná práva země. Společné prohlášení Turecka a EU se zároveň ukázalo jako neúčinné, protože jeho provádění vedlo k uvěznění tisíců lidí na řeckých ostrovech v severovýchodním Egejském moři za podmínek, které mezinárodní organizace se svými stálými zástupci v místě nebo na základě ad hoc inspekci označily za nelidské.

Řecko se nacházelo na konci desetileté finanční krize a kvůli absenci příslušných politik nebyla země na přijímání uprchlíků dostatečně připravena, ale Evropská unie ji podpořila na základě aktivace následujících programů financování: a) Azylový, migrační a integrační fond, b) Fond pro vnitřní bezpečnost, c) Nástroj pro mimořádnou podporu a d) národní projekty TAME a TEA.¹⁰

A.5. Podmínky přijetí v Řecku.

Při příjezdu do Řecka je stav uprchlíků, žadatelů o azyl a migrantů obvykle kritický, protože se v životě již setkali s extrémními situacemi. Průzkum provedený organizací Action On Armed Violence¹¹ realizovaný v roce 2017 ukázal, že z uprchlíků účastníků studie, kteří v Řecku požádali o azyl: a) 92 % se účastnilo incidentů poznamenaných výbuchy násilí, b) 75 % zažilo letecké nálety, c) 83 % zažilo bombardování, d) 69 % zažilo útoky improvizovanými výbušnými zařízeními, a e) 53 % uvedlo, že byly zničeny jejich domovy. Tentýž průzkum rovněž zaznamenal, že podporu psychologa obdrželo pouze 20 % z takto zasažených osob.

Jak se uvádí ve zprávě „Srovnávací analýza pro integraci uprchlíků a migrantů v Řecku“ (Comparative Analysis for the Integration of Refugees and Migrants in Greece), kterou vypracovala organizace Dianeosis¹², výše popsané okolnosti poukazují na mimořádnou nutnost poskytnout okamžitou pomoc uprchlíkům směřujícím do Řecka jakožto přijímající země ihned po jejich příjezdu. Včasnému a efektivnímu poskytování psychologické péče však stále brání nedostatek finančních prostředků a (často) i žalostné podmínky v záchytných uprchlických centrech. Zásadní problém představuje skutečnost, že veškerá poskytovaná pomoc je pouze útržkovitá – obvykle dochází k jejímu přerušování poté, co jsou uprchlíci přemístěni do jiných center nebo ze záchytného uprchlického centra, kde jim je pomoc poskytována, z nejrůznějších důvodů odejdou. Výše uvedené údaje souvisí mimo jiné i s cílem 3 „zajišťovat zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku“, zejména v kombinaci s jeho dílčím cílem 3.4.

¹⁰ Podle údajů zveřejněných organizací Dianeosis v říjnu 2018 byly evropské fondy ve výši 1,69 miliardy EUR rozděleny za účelem řešení uprchlické krize v Řecku rozděleny následovně: {a} 561 milionů EUR na národní projekty (dlouhodobé financování) pro období 2014–2020, b) 480 milionů EUR jako mimořádná pomoc (prostřednictvím projektů TAME a TEA), z toho 233 milionů EUR poskytnuto přímo řeckým orgánům státní správy a zbytek pro potřeby UNHCR, Mezinárodní organizace pro migranty a Evropské azylové služby, c) 650 milionů EUR mezinárodním organizacím a nevládním organizacím v rámci Nástroje pro mimořádnou podporu}.

¹¹ Action On Armed Violence (2017), „Uprchlíká exploze- případová studie: Řecko“ (The Refugee Explosion – Case study: Greece). aoav.org.uk/2017/refugee-explosion-case-study-greece

¹² Dianeosis (leden 2020), „Srovnávací analýza pro integraci uprchlíků a migrantů v Řecku. Osobní zkušenosti, nejlepší praxe, návrhy politik“ (Comparative Analysis for the Integration of Refugees and Migrants in Greece. Personal Experiences, The Best Practices, Policy Proposals), strana 24.

A.6. Hotspoty: kritická situace

Záchytná a identifikační centra (RIC), všeobecně známá jako hotspoty, jsou zařízení, kde se provádí prvotní příjem a registrace osob, které dorazí na hranice. V případě Řecka došlo po vydání společného prohlášení EU a Turecka (v březnu 2016) k několika změnám v postupech uplatňovaných v RIC, které představovaly značnou nejistotu pro jednotlivce tyto postupy podstupující ve snaze pokračovat dále v cestě na pevninu a podat žádost o azyl. Na území Řecka se RIC nacházejí na pěti ostrovech v Egejském moři, a to v následujících místech: Moria (Lesbos), Vathi (Samos), Pyli (Kos), VIAL (Chios) a Lepida (Leros) a Fylakio na Evrosu.

Po pěti letech fungování¹³ v Řecku a Itálii je provoz hotspotů, v současnosti považovaný za neúčinný, jedním ze základních prvků migrační politiky Evropské unie v oblasti kontroly mobility a ochrany vnějších hranic EU. Je třeba poznamenat, že účelem těchto center není poskytovat dlouhodobé ubytování, ale současná praxe tento předpoklad vyvrací, protože v řadě případů zde ve stísněných podmínkách v minulosti jednotlivci pobývali déle než rok a často zde docházelo k porušování základních práv.¹⁴ Životní podmínky v RIC jsou v ostrém kontrastu s obsahem cíle 10.7 „usnadňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci a mobilitu lidí, zahrnující uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik“.

Kromě hygienických problémů a přelidnění zde patří mezi kritické problémy i bezpečnost. Četné mezinárodní zprávy hovoří o obtížných podmínkách, kterým čelí ohrožené skupiny (ženy, děti). V listopadu 2017 provedla Mezinárodní observatoř pro lidská práva studii, které se zúčastnilo 25 žen a dívek žijících v hotspotu v Moria na Lesbosu a žádajících o azyl. Ženy hovořily o opakovaném obtěžování, hrozbách násilí na základě násilí, převládajícím pocitu nejistoty a zdravotních rizicích. Rovněž poznamenávaly, že příslušné orgány na informace o jejich situaci nereagují a nepřijímají dostatečná opatření k zajištění jejich bezpečí¹⁵. Tyto nepříznivé podmínky, jimž ženy v hotspotech čelí, jsou v přímém rozporu se závazkem Řecka k podpoře rovnosti žen a mužů (cíle udržitelného rozvoje 5 a 10, dílčí cíl 10.7) učiněným v Dobrovolném přezkumu z roku 2018. Zpráva¹⁶ konkrétně uvádí, že se věnuje zvláštní pozornost vymýcení nerovností mezi ženami a muži, jakož i integraci migrantů a dalších skupin do řecké společnosti.

¹³ Evropská komise (2015b), „Přístup hotspotů k řízení mimořádných migračních toků“ (The hotspot approach to manage exceptional migration flows).

ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf

¹⁴ V táboře Moria na ostrově Lesbos, který byl původně navržen s kapacitou pouhých 3000 lidí, žilo před ničivým požárem v září 2020, kdy tábor vyhořel do základů a kdy byl postaven nový tábor v Kara Tepe, ve zvláště drsných podmínkách více než 20 000 uprchlíků a migrantů a v táboře sousedícím s RIC žilo 2000 lidí převážně ve stanech, kontejnerech a provizorních přístřešcích (Dianeosis, Oxfam). Počasí zde často bylo značně nepříznivé. Obdobná situace panuje i v hotspotu na Samosu, v jehož prostoru žije více než 7600 lidí, to jest dvanáctkrát více, než je oficiální kapacita 648 osob.

¹⁵ To Mov (duben, 2018), „Řecko: rizika pro ženy a děti žádajícími o azyl“ (Greece: Hazards for Women and Children Seeking Asylum). tomov.gr/2018/04/22/megaloi-oi-kindunoi-gia-prosfyges-gynaikes-sthn-ellada/

¹⁶ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana. 45. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

Situace jsou obzvláště obtížná pro nezletilé osoby bez doprovodu. Podle údajů poskytnutých Národním centrem pro společenskou solidaritu (NCSS) v únoru 2020 se k březnu 2020 aktuální počet nezletilých osob bez doprovodu pobývajících v Řecku odhaduje na 5463¹⁷. Na základě údajů poskytnutých NCSS stanovila organizace Caritas¹⁸ počet dětí žijících bez doprovodu v řeckých hotspotech na 1800. Drtivá většina z nich se nachází v centru Moria na Lesbosu. Skupina „Civil Movement Coexistence and Communication in the Aegean Sea“ zaslala premiérovi dopis upozorňující na tento problém, ve kterém se píše: „**Premiér nedávno osobně převzal odpovědnost za péči o děti bez doprovodu. Od té doby jsme kromě sporadických prohlášení dámy, kterou premiér jmenoval do funkce koordinátorky, nebyli svědky žádné akce, žádného projektu zaměřeného na děti bez doprovodu.**“¹⁹ V hotspotech dochází ke kritickému nárůstu ve výskytu psychických problémů, pokusů o sebevraždu a sebepoškozování²⁰. K sebepoškozování i pokusům o sebevraždu se uchyluje i stále více dětí. Děti bez doprovodu podle četných zpráv a analýz trpí nespavostí, depresemi, chronickými bolestmi hlavy a akutním stresem²¹.

18. června 2020 oznámil mluvčí Evropské komise Adalbert Jahnz, že bude opětovně zahájen projekt přemístění nezletilých uprchlíků bez doprovodu z Řecka. Uvedl, že „s postupným uvolňováním omezení {kvůli pandemii} se připravujeme na základní fázi projektu, kterou koordinuje Komise.“²² 8. července 2020 uvítala Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), UNHCR a UNICEF nedávné přemístění 49 dětí bez doprovodu z Řecka do Portugalska a Finska. Děti před přemístěním žily několik měsíců v přeplněných hotspotech na ostrovech Lesbos, Samos, Chios a Kos²³.

¹⁷ 92,5 % těchto dětí jsou chlapci a 7,5 % dívky; 9 % z nich je méně než 14 let. Většina pochází z Afghánistánu (44 %), Pákistánu (21 %), Sýrie (11 %), a zbývajících 24 % je různé národnosti.

¹⁸ Caritas (březen 2020), „Výzva k přemístění nezletilých bez doprovodu“ (Call for relocation of unaccompanied minors). caritas.gr/advocacy-gr/karitas-eyropis-ekklisi-metegkatastasi-ton-asynodeyton-anilikon-paidion

¹⁹ LIFO (leden 2020), „Moria: více než 1000 dětí bez doprovodu – Žijí v prakticky nepřijatelných podmínkách“ (Moria: More than 1,000 unaccompanied children – ‘They live under marginally acceptable conditions’). www.lifo.gr/now/greece/265770/moria-pano-apo-1000-ta-asynodeyta-paidia-epivionoy-n-se-oriaka-aneptes-synthikes

²⁰ Dianeosis (leden 2020), „Srovnávací analýza pro integraci uprchlíků a migrantů v Řecku. Osobní zkušenosti, nejlepší praxe, návrhy politik“ (Comparative Analysis for the Integration of Refugees and Migrants in Greece. Personal Experiences, The Best Practices, Policy Proposals), strana 38.

²¹ Ethnos (březen 2020), „65 organizací požaduje, aby bylo z hotspotů přemístěno 1800 nezletilých uprchlíků bez doprovodu“ (65 organizations demand that 1,800 unaccompanied refugee children be relocated from the hotspots). www.ethnos.gr/ellada/92245_metegkatastasi-1800-asynodeyton-prosfygopoylon-apo-ta-hotspots-zitoyn-65-organoseis

²² Naftemporiki (červen 2020), „Evropská komise: přemístění nezletilých uprchlíků z Řecka zahájeno“ (European Commission: The relocation of the unaccompanied children refugees from Greece starts). www.naftemporiki.gr/story/1610147/komision-ksekina-i-metegkatastasi-asynodeuton-anilikon-prosfugon-apo-tin-ellada

²³ UNCHR (červenec 2020), „Organizace OSN vítají nedávné přemístění dětí bez doprovodu z Řecka a požadují další kroky a solidaritu.“ (UN Organizations welcome the recent relocation of unaccompanied children from Greece, asking for further action and solidarity). www.unhcr.org/gr/15955-metegkatastasi-asynodeutwn-paidiwn.html

B. INICIATIVY K INTEGRACI V PROVÁZANOSTI S CÍLI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Problematika integrace migrantů a uznaných uprchlíků do řecké společnosti představovala v posledních několika letech mimořádně diskutované téma. Od začátku 90. let, kdy lepší život v Řecku hledalo velké množství migrantů z balkánských zemí, kteří chtěli uniknout politické a sociální nestabilitě v zemích svého původu, představovalo hlavní a intenzivně diskutované pilíře integrace vzdělání, zdravotní péče a přístup na trh práce. Slabé či mnohdy zcela neexistující integrační politiky však přenášely břemeno řešení kritických problémů na lidi, kteří tak museli čelit velkým byrokratickým překážkám i úskalím každodenního života.

Absence integračních politik současně vytvořila živnou půdu pro projevy nesnášenlivosti ve jménu nacionalistických a antiimigračních názorů, které s prvními známkami hospodářské krize roku 2008 raketově eskalovaly. Následkem uvedené rétoriky se utvořila jakási neformální „konkurence“ mezi místními obyvateli a občany pocházejícími ze třetích zemí v oblasti přístupu ke službám sociálního zabezpečení a na trh práce, který měl být údajně primárně směřován na původní obyvatelstvo, a nikoli na „vetřelce“. Útržkovité legislativní a politické intervence postupně vedly až k vyvrcholení situace v roce 2015 s masivním přílivem uprchlíků a migrantů, kdy se jasně ukázalo, že je zapotřebí vytvořit komplexní integrační rámec.

B. 1. Významné legislativní iniciativy

Od roku 2015 se začaly objevovat výrazné iniciativy k vytvoření integrační politiky v návaznosti na cíl 10.2 „posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech, bez ohledu na věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasu, etnický původ, náboženské vyznání a ekonomické či jiné postavení“ a na cíl 10.3 „zajistit rovné příležitosti a snížit nerovnosti, zejména odstraňováním diskriminačních zákonů, politik a postupů, a podporou vhodných právních předpisů, politik a postupů“. Například lze zmínit:

- **Revize zákona o naturalizaci (4332/2015):** Kodex řecké naturalizace byl schválen v roce 2004 a od té doby byl dvakrát pozměněn, a to v letech 2010 a 2015. Při novelizaci v roce 2015, měl být sladěn s řeckou legislativou a evropskými směrnici 2011/98/EU a 2014/36/EU. Právní předpisy o naturalizaci je však i nadále třeba zdokonalovat tak, aby stanovovaly realističtější a transparentnější předpoklady pro získání řeckého státního občanství a aby spíše usnadňovaly nežli ještě více komplikovaly získání státního občanství těm, kdo na území Řecka po dlouhé roky žijí a jsou zde aktivní.
- **Zákon o migraci (4375/2016)** uvádí do souladu řecké zákonné předpisy se směrnicí EU 2013/32/EU a dále zvyšuje význam prisuzovaný otázkám integrace do společnosti. Je důležité, aby tento zákon definoval podmínky přístupu k zaměstnání pro osoby, které mají právo na mezinárodní ochranu, pro osoby, které o mezinárodní ochranu žádají, a pro ty, kterým bylo v Řecku uděleno povolení k pobytu pro humanitární účely (článek 68–71).
- Nejvýznamnější iniciativou bylo zřízení **Ministerstva pro přistěhovaleckou politiku** v roce 2016 s cílem posílit koordinaci a soudržnost politik pro prvotní přijímání civilistů ze třetích zemí, pro udělování azylu a pro integraci imigrantů do společnosti, jak uvádí Dobrovolný přezkum z roku 2018²⁴.

²⁴ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, σελ. 47.

sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

B. 2. Monitorování implementace cílů udržitelného rozvoje (SDG)

B. 2. 1. Integrace migrantů do společnosti (SDG 10)

Stanovisko řecké společnosti

Pokud jde o postoj řecké společnosti v otázce integrace uprchlíků a migrantů v návaznosti na cíl udržitelného rozvoje 10 a především na dílčí cíl 10.2, je třeba na tomto místě zmínit, že podle údajů poskytnutých OECD²⁵ od roku 2017 dvě třetiny původní řecké populace věří, že cizinci Řecko jako místo trvalého pobytu poškozují, stejně jako řeckou ekonomiku, a že podřívají řeckou národní kulturu. Výsledky průzkumu veřejného mínění provedeného v červnu 2020 společností Aboutpeople pro zpravodajský portál NEWS 24/7²⁶ poukazují na obdobné názory. Téměř 2 ze 3 (62,4 %) původních obyvatel se domnívají, že uprchlíky nelze integrovat do Řecké společnosti. V témže průzkumu²⁷ polovina dotázaných uvedla, že podle jejich názoru má přítomnost migrantů v Řecku posledních několika desetiletích na zemi spíše negativní nebo zcela negativní dopad. Průzkum rovněž ukázal, že téměř 50 % jeho účastníků by nechtělo mít uprchlíky za sousedy.

Přesto stojí za zmínku, že na vrcholu uprchlické krize v letech 2015–2016 obyvatelé ostrovů, které přijaly velký počet příchozích, podle zpravodajství agentury euronews²⁸ „**ve velké většině reagovali pozitivně. Místní občané i dobrovolníci se ve snaze zajistit pomoc začali organizovat.**“ Právě díky jejich zákrokům byly vyřešeny některé nouzové situace, což na internetu spustilo iniciativu požadující nominaci obyvatel řeckých ostrovů na Nobelovu cenu za mír. Solidarita vůči uprchlíkům byla jednou ze základních rysů nesnadného období od roku 2015. A nežádka je evidentní i nadále – přes hlasy, které se jakékoli solidární postoje a reakce snaží zadusit. Dobrovolníci i civilisté jednali v poskytování podpory uprchlíkům rozhodně, a to buď poskytováním materiální pomoci (jídla a jiných užitečných potřeb), nebo veřejným propagováním názorů a objektivním informováním o tom, co se v terénu skutečně děje. V této souvislosti je třeba zmínit pomoc organizace Patriotic Institution of Social Care and View (v táboře PIKPA), v hotspotu v Morii a v centru v Kara Tepe, kde podporu obdrželo výrazné množství ohrožených osob.

Zkušenosti s diskriminací

14 % občanů třetích zemí uvedlo, že v Evropské unii zažilo nějakou formu diskriminace na základě své národnosti nebo rasy. Nejvyšší procenta v rámci zemí OECD²⁹ byla zaznamenána v Řecku, kde se více než čtvrtina osob pocházejících z jiné země cítí být součástí diskriminované skupiny. Situaci znázorňuje následující graf:

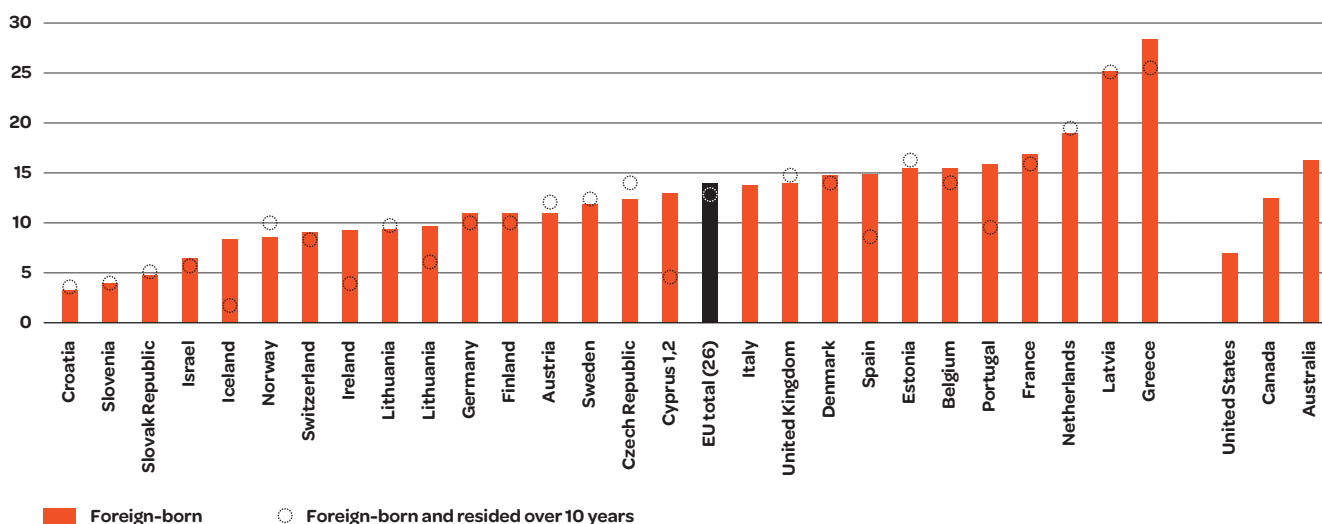
²⁵ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), σελ. 128.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

²⁶ NEWS 24/7 (2020), „Občané se domnívají, že uprchlíci nejsou do řecké společnosti integrováni“ (Citizens believe the refugees are not integrated in the Greek society).
www.news247.gr/20-20/oi-polites-den-theoroy-n-pos-oi-prosfiges-ensomatonontai-stin-elliniki-koinonia.7664154.html

²⁷ NEWS 24/7 (2020), „Průzkum 20/20: občané souhlasí s relokací uprchlíků do pevninského Řecka“ (Survey 20/20: Citizens say “yes” for refugees to be relocated in the Greek mainland).
www.news247.gr/20-20/ereyna-20-20-oi-polites-lene-nai-sti-metafora-prosfigon-stin-ipeirotiki-ellada.7664001.html

²⁸ euronews (2016), „Uprchlická krize: ‚Hrdinové Egejského moře‘ si zaslouží nominaci na Nobelovu cenu“ (Refugee crisis: ‘The heroes of the Aegean Sea’ deserve a Nobel nomination”).

²⁹ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 137.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

Graf 2: Procento migrantů uvádějících případy diskriminace vůči své osobě v zemích OECD.**Řecko figuruje na přední pozici.****Percentages of immigrants, 15- to 64-year-olds, 2008-16**

Podle údajů Eurostatu³⁰ (2020), můžeme v Evropské unii jako celku pozorovat značné rozdíly v míře integrace civilistů do společnosti mezi osobami pocházejícími ze zemí mimo EU a původními obyvateli členských států EU v oblastech, jako je chudoba, vzdělání a přístup na trh práce. Jednotlivci ze zemí mimo EU čelí ve srovnání s občany EU ve všech výše uvedených odvětvích mnohem obtížnějším podmínkám.

B.2.2. Konec chudoby (SDG 1)

Řešení problému chudoby je v řeckém dobrovolném přezkumu pro OSN z roku 2018³¹ uváděno jako jeden ze základních cílů. Přesněji řečeno se zde uvádí, že cílem je **produktivně rekonstruovat ekonomiku a vytvořit konkurenceschopný trh práce bez exkluze v úsilí za snižováním nezaměstnanosti a ochranou práv pracujících, poté co hospodářství v roce 2008 náhle utrpělo závažný zásah v důsledku finanční krize a rozpočtových omezení**. Podle Eurostatu určuje hranici chudoby hodnota 60 % průměrného příjmu v každé zemi³². Podle údajů, které OECD uvádí ve své zprávě „Měření vzdálenosti od dosažení cílů SDG 2019“ (Measuring Distance to the SDG Targets 2019)³³ žije v Řecku 14,4 % populace pod hranicí chudoby (určené 50 % průměrného příjmu), zatímco v OECD jako celku jde o 14,33 % populace (nejméně na Islandu – 5,40 %, nejvíce v Izraeli – 17,80 %).

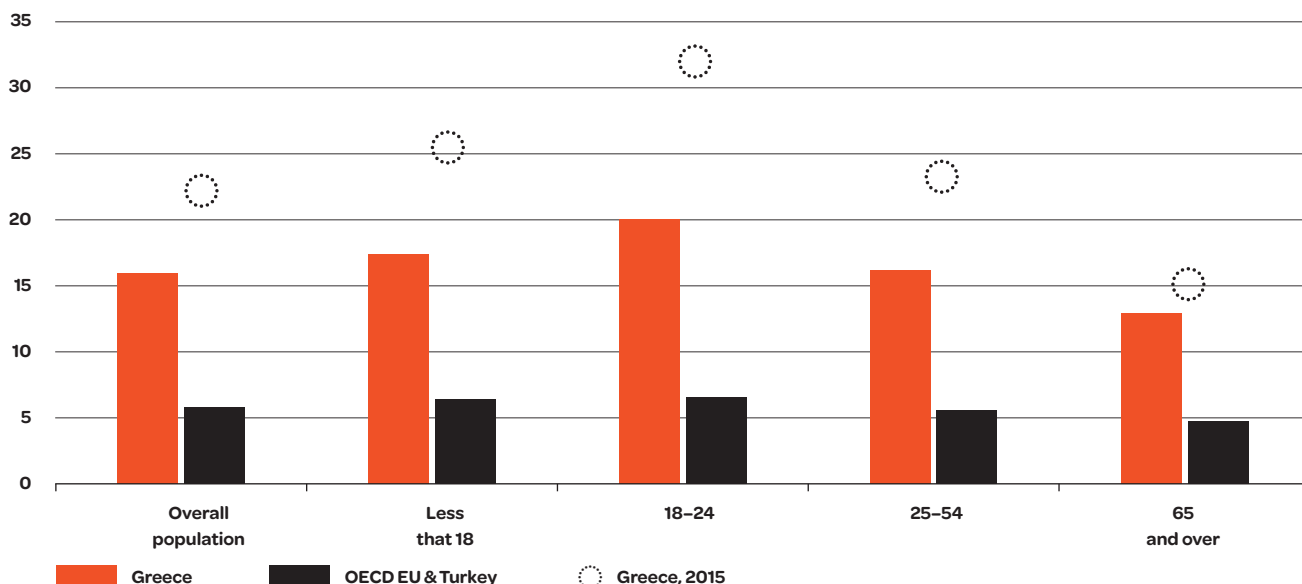
³⁰ Eurostat (2020), „Udržitelný rozvoj v Evropské unii – zpráva z monitorování pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU“ (Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context), strana 189. ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11011074/KS-02-20-202-EN-N.pdf/334a8cfe-636a-bb8a-294a-73a052882f7f

³¹ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 41. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

³² OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 106. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBD84C5391C33466E4

³³ OECD (2019), „Měření vzdálenosti od dosažení cílů SDG 2019: posouzení, jak si stojí země OECD“ (Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand), OECD Publishing, Paříž, strana 128. read.oecd-ilibrary.org/development/measuring-distance-to-the-sdg-targets-2019_a8caf3fa-en#page130

Graf 3: „Míra nezaměstnanosti je vyšší u mladých osob.“ Graf znázorňuje míru nezaměstnanosti ve všech věkových skupinách v Řecku a průměrné hodnoty pro OECD (Zdroj: OECD Economic Surveys, Řecko, 2020). (zdroj: ELASTAT, tisková zpráva 21. 6. 2019)

Národní program reforem pro rok 2019, první, který byl předložen po dokončení ekonomického ozdravného programu v srpnu 2018, zmiňuje vnitrostátní cíle v otázkách chudoby v souladu s rámcem Strategie Evropa 2020³⁴. Pro předkládanou analýzu je obzvláště významný třetí, nijak nevyčíslený, vnitrostátní cíl pod názvem „budování sociální bezpečnostní sítě proti sociální izolaci“, jehož cílem je zajistit pro všechny přístup ke všem službám³⁵.

V souvislosti se sociální integrací uprchlíků/migrantů jsou velmi zajímavé údaje Eurostatu³⁶, protože srovnávají situaci občanů pocházejících ze třetích zemí a pobývajících v členských státech EU se situací občanů pocházejících z členských států EU a žijících v jejich zemi původu. V roce 2018 čelilo hrozbě příjmové chudoby téměř 40 % občanů ze třetích zemí, zatímco u původních obyvatel (občanů EU) tento podíl dosahoval 15,3 %. Procento osob zasažených chudobou zůstává od roku 2013 v obou skupinách poměrně stabilní. Podíl osob zasažených reálnou příjmovou chudobou byl u občanů z třetích zemí v roce 2018 o 23,5 % vyšší než v případě občanů ze států EU.

³⁴ Prvním cílem je „snížit do roku 2020 počet lidí, u nichž existuje riziko chudoby a/nebo materiální deprivace a/nebo života v domácnosti sestávající pouze z členů bez trvalého zaměstnání, o 450 000, tedy z celkového počtu 28 % občanů v roce 2008 na 24 % v roce 2020.“ Druhým cílem je boj proti dětské chudobě a snížení počtu chudých dětí ve věku 0-17 let o 100 000.

³⁵ Z hlediska dosahování výše uvedených cílů je velmi povzbudivý přezkum zveřejněný Řeckým statistickým úřadem, protože základní ukazatele se pro rok 2017 ve srovnání s obdobím 2015–2016 průběžně zlepšují. Tyto indikátory svědčí o snížení rizika chudoby nebo sociální izolace, dětské chudoby i materiální deprivace. Podle národního programu reforem pro rok 2020 byla čísla příznivá i v roce 2018. Konkrétněji, vývoj situace byl následující: v roce 2008 činil v Řecku počet osob ohrožených chudobou a sociální izolací 3 043 000 (28,1 % populace), v roce 2018 byl počet těchto osob 3 348 500 (31,8 % populace) – oproti roku 2017 tedy došlo k jeho snížení o 353 300 osob (3 701 800 osob odpovídajících 34,8 % populace).

³⁶ Eurostat (2020), „Udržitelný rozvoj v Evropské unii – zpráva z monitorování pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU“ (Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context), strana 189.

Pokud jde o migranty, **podle údajů OECD za rok 2017 v Řecku nyní žije 40 % z nich pod hranicí chudoby.** Značně bezútešně se navíc jeví pro budoucí generace i budoucnost. V zemích OECD žije pod hranicí chudoby polovina dětí z přistěhovaleckých domácností, zatímco u původních obyvatel se jedná o čtvrtinu dětí. V celé EU je toto procento nižší (40 %), ale stále zůstává na dvojnásobné hodnotě ve srovnání s domácnostmi původních obyvatel. Řecko (společně se Španělskem a USA) patří k zemím, kde jsou potomci migrantů vystaveni vyššímu riziku chudoby.³⁷

V roce 2015 činil průměrný roční příjem přistěhovalce v Řecku pouhých 5 428 EUR, čímž se Řecko umístilo na druhém místě od konce mezi všemi zeměmi OECD³⁸. Průměrný roční příjem v Evropě je přitom 12 510 EUR a průměrný příjem v zemích OECD je 15 389 EUR. Řecko také vykazuje největší rozdíl mezi průměrným příjmem migrantů a průměrným příjmem původních obyvatel. O nepříznivých podmínkách, kterým v Řecku čelí cizinci, svědčí i údaje z Šetření příjmů a životních podmínek v domácnostech provedeného Řeckým statistickým úřadem (ELSTAT)³⁹ pro rok 2018 – který odkazuje na příjmy v roce 2017⁴⁰.

Tabulka 2: Obyvatelstvo ohrožené chudobou nebo sociální izolací (po sociálních transferech) podle věku a národnosti (2015–2018) (Zdroj: Národní program reform 2020, strana 95). Uvedeno v (%)

Věkové rozmezí	Žijící v Řecku	2015	2016	2017	2018
18–64	Národnost řecká	37,4	38,0	36,5	33,0
	Cizí národnosti	64,3	59,7	62,9	56,5
	Občané všech zemí EU	49,1	47,7	53,3	45,0
	Státní příslušníci třetích zemí	67,1	61,6	64,3	58,4
18+	Národnost řecká	33,4	33,6	32,7	29,3
	Cizí národnosti	63,6	59,2	62,4	53,7
	Občané všech zemí EU	45,1	44,5	48,2	38,3
	Státní příslušníci třetích zemí	67,1	61,8	64,6	56,8

zdroj: ELASTAT, tisková zpráva 21. 6. 2019

Výše uvedený vývoj byl dílem výhradně přímých opatření k řešení humanitární krize (2015–2016). Z hlediska sociální solidarity je dalším důležitým krokem vpřed skutečnost, že se uprchlíci nebo žadatelé o azyl nově mohou registrovat do registru nezaměstnaných na řeckém úřadu práce OAED, protože jim přístup na trh práce umožňuje povolení k pobytu (Národní program reform⁴¹). V souvislosti s budováním sociální bezpečnostní sítě

³⁷ OECD/Euvropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 181.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

³⁸ OECD (2019), „Měření vzdálenosti od dosažení cílů SDG 2019: posouzení, jak si stojí země OECD“ (Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand), OECD Publishing, Paříž, strana 20.

³⁹ ELSTAT (červen 2019), zpráva: „Riziko chudoby“ (Danger for Poverty).
www.statistics.gr/documents/20181/f532929a-3cd7-57c2-43a5-5307f601d66f

⁴⁰ Jak ukazují údaje, podíl osob které jsou vystaveny riziku chudoby nebo sociální izolace, dosáhl 31,8 % (3 348 500) z celkové populace v zemi, což představuje ve srovnání s odpovídajícími údaji za rok 2017 snížení o 3,0 procenta (3 701 800 osob, tj. 34,8 % populace). Zvláště zajímavá je však skutečnost, že u osob ve věku 18 až 64 let bylo riziku chudoby nebo sociální izolace vystaveno 33,0 % Řeků, zatímco procento týkající se cizinců žijících v Řecku dosáhlo hodnoty 56,5 % a u cizinců pocházejících ze zemí mimo EU 58,4 %.

⁴¹ Řecká republika, Národní program reform (duben 2019), strana 52.
www.espa.gr/el/Documents/2127/National_Reform_Programme_Apr2019.pdf

chránící proti sociální izolaci a zajišťující všem občanům přístup k základním službám byl vytvořen nástroj zaručeného minimálního příjmu, který představuje rozhodující krok k ochraně nejzranitelnějších sociálních skupin⁴² – a k jehož využití jsou oprávněni i všichni uprchlíci.⁴³

V březnu 2020 nicméně řecký parlament ve snaze zastavit příliv migrantů hlasoval o omezení finanční podpory uprchlíkům, kterým byl udělen azyl. Podle novely ministerstva pro přistěhovalectví, o které se hlasovalo 5. března 2020, bude napříště finanční i materiální pomoc poskytovaná uprchlíkům ukončena 30 dnů po udělení azylu. Nadále však budou mít azylanti nárok na účast v programech Mezinárodní organizace pro migraci a v sociálních programech ministerstva práce, a to včetně podpory na děti, příspěvku na ubytování či zaručeného minimálního příjmu⁴⁴. V praxi to znamená zkrácení „ochranné lhůty pro uznané uprchlíky ze šesti měsíců na 30 dní ve snaze urychlit přechod od organizovaného ubytování a základní podpory k nezávislému bydlení“⁴⁵, jde tedy o krok ignorující realitu a důsledek absence soudržných politik sociálního začleňování v Řecku. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) vyjádřil v červnu 2020, kdy nové nařízení vstoupilo v platnost, nad výše uvedeným vývojem znepokojení⁴⁶.

B.2.3. Zdraví a kvalitní život (SDG 3)

V Dobrovolném vnitrostátním přezkumu⁴⁷ generálního sekretariátu řecké vlády o implementaci Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj z roku 2018 se zdůrazňuje, že koncepce politik v oblasti zdraví, odvíjející se od pojmu zdraví jakožto sociální hodnoty a výsady, je v souladu s Agendou 2030 a s Národní rozvojovou strategií, která stanovuje, že investice do zdraví jsou základním předpokladem ochrany lidské důstojnosti, bojují proti chudobě a nerovnostem, zajišťují nepřetržitý společenský vývoj a hospodářský růst. V souladu s tímto přístupem byly implementovány některé politiky navržené Ministerstvem zdravotnictví, a to v návaznosti na efektivní realizaci cílů udržitelného rozvoje (SDG).⁴⁸

⁴² Řecká republika, Národní program reform (duben 2020), strana 67.

oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

⁴³ Naftemporiki (červen 2020), „UNHCR: příležitosti k legitimizaci uprchlíků prostřednictvím bezpečnostní sítě-inkluze“ (UNHCR: Safety network-inclusion opportunities to legitimate refugees).

www.naftemporiki.gr/story/1605095/upati-armosteia-dixtu-asfaleias-eukairies-entaxis-stous-anagnorismenous-prosfuges

⁴⁴ Star.gr (březen 2020), „Příspěvky pro imigranty byly utnuty“ (Immigrant benefits get the axe).

www.star.gr/eidiseis/oikonomia/492542/metanastes-telos-sta-epidomata

⁴⁵ pressenza (červen 2020), „UNHCR vyzývá Řecko, aby aktivovalo bezpečnostní síť a programy inkluze pro uznané uprchlíky“ (UNHCR calls Greece to activate a safety net and inclusion opportunities for the recognized refugees).

⁴⁶ UNHCR (červen 2020), „UNHCR vyzývá Řecko, aby aktivovalo bezpečnostní síť a programy inkluze pro uznané uprchlíky“ (UNHCR calls Greece to activate a safety net and inclusion opportunities for the recognized refugees).

www.unhcr.org/gr/14769-eukairies_entaxis_gia_tous_anagnorismenous_prosfyges.html

⁴⁷ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 43.

⁴⁸ V roce 2018 si Řecko jako prioritu klade globální dostupnost kvalitních zdravotnických služeb. Zákon 4368/2016 a mezirezortní nařízení umožnily bezplatný přístup do systému veřejné zdravotní péče všem nepojištěným občanům a ohroženým sociálním skupinám. To umožnila redukovaná byrokratická opatření. V případě příspěvků na léky byl ve snaze ulevit ohroženým sociálním skupinám zaveden nový systém zohledňující vyšší příjmy. Uprchlíci žijící v zemi a vyžadující nepřetržitou lékařskou péči navíc získali možnost pojištění prostřednictvím zdravotního průkazu vystaveného přímo v nemocnicích.

Za zmínku stojí, že jak v zemích OECD, tak v zemích EU je podíl (5,5 %) osob s nekrytými zdravotnickými potřebami víceméně totožný ve skupině migrantů i v původní populaci. Řecko (spolu se Švédskem, Estonskem a Itálií) však patří mezi země, kde jsou v tomto ohledu rozdíly mezi původním obyvatelstvem a migranty ze třetích zemí výrazné – nekryté zdravotnické potřeby uvádí každý čtvrtý migrant, zatímco u původních obyvatel se tato situace týká jedné osoby ze šesti. Je třeba poznamenat, že se uvedené procento v důsledku hospodářské krize zdvojnásobilo.

B.2.4. Kvalitní vzdělání (SDG 4)

Uprchlíkům i migrantům je třeba poskytovat vzdělání tak, aby získali potřebnou kvalifikaci, která jim umožní stát se součástí nejen finanční, ale i sociální sítě hostitelské země. V zemích OECD⁴⁹ tvoří obyvatelé s nízkou úrovní vzdělání průměrně ¼ celkové populace. Tento údaj platí jak pro původní obyvatelstvo, tak pro migranty. Zejména v Evropě je však počet přistěhovalců s nízkou úrovní vzdělání vyšší než je průměr v zemích OECD. Dosahuje zde hodnoty 1/3 obyvatel (39 % u občanů ze třetích zemí a 26 % u osob narozených v EU). V roce 2018 bylo v EU 13 milionů migrantů s velmi nízkou úrovní vzdělání.

V Dobrovolném přezkumu z roku 2018⁵⁰ Řecko deklarovalo pevný závazek nabízet rovné a kvalitní vzdělání všem bez rozdílu. Přesto v úrovni vzdělávání migrantů a původního obyvatelstva značné rozdíly existují. 38,7 % migrantů ve věku 15–64 let dosáhlo k roku 2017 nízké úrovně vzdělání, zatímco u původního obyvatelstva ve stejné věkové skupině stejný parametr vykazovalo 26,1 %. Na druhé straně, 17,1 % migrantů má vyšší vzdělání než 31,3 % původních obyvatel⁵¹. Účast na vzdělávání dospělých migrantů i původních obyvatel ve věku 25–64 let měla v naší zemi v letech 2011 až 2016 pozitivní a vzestupnou tendenci. Přesto byl dosažený pokrok v obou skupinách jen minimální a zároveň byl mezi oběma skupinami zaznamenán výrazný rozdíl (0,7 % u migrantů, 5,6 % u původních obyvatel)⁵².

⁴⁹ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 66.

www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁵⁰ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 50.

sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

⁵¹ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 67.

www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁵² OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 71.

www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

S dlouhodobým pobytem v hostitelské zemi zároveň značně souvisí dobrá znalost jejího jazyka. Šest z deseti migrantů usazených v zemích EU ovládá místní jazyk již dostatečně – to je o 20 % více než v případě nedávno příchozích migrantů. Řecko spolu se Slovenskem a Německem patří mezi země s nejnižší znalostí jazyka hostitelské země mezi migranty ze 35 zemí OECD.⁵³

Jak zdůrazňuje Národní program reform pro rok 2019⁵⁴, předčasné ukončení studia (PDO) nebo odchod studentů (SL) ze vzdělávacího systému je dnes považován v globálním měřítku za jeden z nejpalčivějších vzdělávacích problémů, který má navíc konstantní povahu. V naší zemi se předčasné ukončení školní docházky v roce 2017 snížilo o 3 % a celkově se pohybovalo na hodnotě kolem 6 % – jde o jeden z nejnižších podílů v rámci EU, který pohodlně naplňuje cíl Strategie Evropa 2020 v hodnotě 10 %. Obecně bylo konstatováno, že se ve snaze bojovat proti předčasnému ukončování školní docházky aktivity a iniciativy plánují v tříletém horizontu a kladou důraz na ohrožené sociální skupiny. Patří mezi ně zřizování hostitelských tříd v rámci zón vzdělávacích priorit, budování a provoz Struktur na podporu a vzdělávání uprchlíků (SSER) či „strategické plánování v oblasti poskytování vzdělání dětským uprchlíkům nad rámec základního vzdělávání v souladu se strategickým plánováním ministerstva pro přistěhovaleckou politiku“.

V Národním programu reform pro rok 2020⁵⁵ se uvádí, že ministerstvo zřizuje a zdokonaluje Struktury na podporu a vzdělávání uprchlíků (SSER) a oblasti vzdělávacích priorit (EPA). Konkrétně „jde o fungování struktur primárního a sekundárního vzdělávání v oblastech, kde je úroveň vzdělání obecně nízká, kde ve vysoké míře dochází k předčasnému ukončení studia a kde je nízká dostupnost terciárního vzdělávání. Ministerstvo jmenovalo koordinátory vzdělávání uprchlíků (k dnešnímu dni 73 osob) a dále zapojilo 36 učitelů do projektů SSER a 176 učitelů do projektů EPA. V úzké spolupráci s ministerstvem obrany zajistilo ministerstvo školství dostatečné financování přepravy dětí uprchlíků do škol, a efektivně tak vyřešilo problém konstantního nedostatku finančních prostředků poskytovaných ze strany Mezinárodní organizace pro migraci.“

⁵³ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 68.

www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

⁵⁴ Řecká republika, Národní program reform (duben 2019), strana 43-44.

www.espa.gr/el/Documents/2127/National_Reform_Programme_Apr2019.pdf

⁵⁵ Řecká republika, Národní program reform (duben 2020), strana 58.

oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

Důležitou iniciativu v oblasti vzdělávání představuje program začleňování do vzdělávacího systému ve školním roce 2016–2017 určený všem dětem ze třetích zemí, které žijí v uprchlických centrech či táborech zřízených Řeckem nebo Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)⁵⁶. Kromě toho ve svých zprávách o činnosti za období 2015–2018 přináší zprávy o opatřeních k účinné integraci uprchlíků do vzdělávacího systému⁵⁷ i Institut pro vzdělávací politiku (IEP)⁵⁸. Konkrétně, v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání Institut pro vzdělávací politiku vytvořil nový výukový materiál pro kurz řečtiny v rámci projektů SSER a dokonce vyvinul vyhledávací a registrační platformu pro dále využitelné materiály vytvořené v rámci programů mezikulturního vzdělávání.

B.2.5. Důstojná práce a ekonomický růst (SDG 8)

V Dobrovolném přezkumu⁵⁹ z roku 2018 se uvádí, že podpora zaměstnávání na plný úvazek a důstojné práce pro všechny představuje jednu ze základních priorit řecké vlády. Dlouhá recese, která odstartovala v roce 2010, vedla k postupnému snížení HDP o 25 %, k uzavírání podniků a k nárůstu nezaměstnanosti. Trh práce vykazuje vysokou mírou nezaměstnanosti, která dosáhla svého vrcholu v roce 2013 (27,8 %), ale od té doby se situace zlepšuje. Následující tabulka od společnosti ELSTAT přináší podrobná data:

Tabulka 3: Souhrnný počet nezaměstnaných (Zdroj: ELSTAT)⁶⁰

Říjen 2014–2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zaměstnaní	3 542 189	3 632 442	3 662 568	3 761 155	3 860 593	3 926 163
Nezaměstnaní	1 243 744	1 179 586	1 112 430	1 000 276	878 982	780 913
Finančně neaktivní	3 333 441	3 271 149	3 259 512	3 240 600	3 223 307	3 210 319
Míra nezaměstnanosti*	26,0	24,6	23,3	21,0	18,5	16,6

* Uvedeno v (%)

⁵⁶ Program byl realizován na základě plánu sestaveného ministerstvem školství a mezirezortním nařízením. Celkem bylo do 800 hostitelských tříd začleněno 20 000 uprchlických dětí. Struktury na podporu a vzdělávání uprchlíků (SSER) byly vytvořeny v prostorách škol řízených regionální školskou správou pro základní a střední školy v místech, kde jsou provozována ubytovací centra pro uprchlíky. Na základě ministerského rozhodnutí se každého kurzu SSER účastnilo 10–20 studentů a výuka probíhala v odpoledních hodinách (14–16 hod). Přítomen byl koordinátor vzdělávání uprchlíků (ECR). Program byl organizován a kontrolován Monitorovacím, řídicím a koordinačním výborem ve spolupráci s Azylovým fondem.

⁵⁷ Přesněji řečeno, poté, co se ministerstvo školství a náboženských záležitostí rozhodlo zřídit Struktury na podporu a vzdělávání uprchlíků (SSER) na veřejných školách, Institut pro vzdělávací politiku (IEP) sestavil Otevřené analytické programy pro předměty řečtina, matematika, angličtina, výtvarná výchova, tělesná výchova a informatika (počínaje školním rokem 2017–2018). IEP dále vytvořil rámec pro zpracování a schvalování žádostí nevládních a mezinárodních organizací o realizaci vzdělávacích programů v ubytovacích zařízeních pro uprchlíky.

⁵⁸ Institut pro vzdělávací politiku, zápis 2015–2018
www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/2019-07-29_pepragmena_iep_2015-20181.pdf

⁵⁹ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 35.
sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

⁵⁹ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 35.
sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

⁶⁰ ELSTAT (2019), „Informační bulletin: studie zaměstnanosti“ (Newsletter: Survey on Work Force“).
www.statistics.gr/documents/20181/d551f104-0148-eb3f-1328-ad90f72f7498

Údaje týkající se populace přistěhovalců jsou však mnohem nepříznivější. Ve všech zemích OECD a EU vykazují migranti ve srovnání s původním obyvatelstvem vyšší míru nezaměstnanosti. Přesněji řečeno, v Evropské unii jsou tyto rozdíly obzvláště výrazné u migrantů pocházejících ze zemí mimo EU. Je třeba zdůraznit, že OECD považuje za potenciálně zaměstnatelnou populaci osoby ve věkové skupině 15–65 let.

V období globální recese míra zaměstnanosti ve všech zemích OECD a EU poklesla. Řecko a další jihoevropské země (Španělsko, Itálie) v posledních letech přijaly velká množství migrantů, a to i přesto, že byly zužovány finanční krizí. Míra zaměstnanosti migrantů se v těchto zemích snížila z 5 na 13 procent, což je nejméně dvakrát více než ekvivalent u původního obyvatelstva. V roce 2017 činila míra zaměstnanosti cizinců v Řecku 52,7 %, což téměř odpovídá 53,6 % vykázaným místním obyvatelstvem. Ve srovnání s obdobím před lety 2006–2007 došlo k jejímu snížení o 13,4 % (o 6,7 % u původních obyvatel)⁶¹.

Podle údajů za rok 2017 poskytnutých OECD⁶² patří Řecko k novým cílovým zemím migrace především pro migranty s nízkým vzděláním, kteří zde zastávají zaměstnání vyžadujícím minimální specializaci. Pro migranty s nízkou úrovní vzdělání, kteří před krizí přicházeli ze zemí mimo EU, byly v Řecku pracovní příležitosti. Krize však tento sektor zaměstnanosti silně zasáhla, takže došlo ke ztrátě řady pracovních míst. Zároveň do Řecka těsně před finanční krizí nebo v jejím průběhu dorazilo mnoho migrantů, kteří se v jejím důsledku nebyli schopni začlenit na trh práce. Je příznačné, že v letech 2006–07 až 2017 se míra nezaměstnanosti migrantů zvýšila o 20 procent⁶³ a že od finanční krize v letech 2007–08 (do roku 2017) se finanční situace migrantů nijak nezlepšila.

V Evropské unii je hledání práce obzvláště obtížné pro migranty ze třetích zemí, jejichž míra nezaměstnanosti (ať již dosáhli jakékoli úrovně vzdělání) je ve srovnání s původním obyvatelstvem téměř dvojnásobná. Ve většině skandinávských zemí, v Belgii, Lucembursku a Švýcarsku, se tento rozdíl zvyšuje nejméně o dalších 8 procent. V Řecku, které bylo finanční krizí zasaženo velmi intenzivně, dosáhla míra nezaměstnanosti migrantů v roce 2017 přibližně 30 %, zatímco u místních obyvatel to bylo 20,8 % – což je rekordně nejhorší hodnota v rámci zemí OECD⁶⁴ (viz tabulka níže) – navíc se u vysokého podílu nezaměstnaných jedná o dlouhodobou nezaměstnanost.

⁶¹ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 73.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁶² OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 29.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁶³ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 77.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁶⁴ OECD/Evropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 77.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

Tabulka 4: Míra nezaměstnanosti migrantů (ve věku 15–64 let) v roce 2017 ve vztahu k úrovni dosaženého vzdělání. První sloupec představuje celkové procento, druhý sloupec uvádí míru nezaměstnaných migrantů s nízkým dosaženým vzděláním a třetí sloupec se týká nezaměstnaných s vyšším dosaženým vzděláním. Údaje jasně ukazují, že Řecko vykazuje nejvyšší míru nezaměstnanosti migrantů bez ohledu na úroveň dosaženého vzdělání. (Zdroj: OECD, 2018)

15-64			Low-educated			Highly educated		
Foreignborn		Nativeborn	Foreignborn		Nativeborn	Foreignborn		Nativeborn
Greece	29,9	20,8	Spain	28,8	24,4	Greece	27,4	16,1
Spain	23,4	16,1	Greece	27,7	24,3	Spain	17,1	9,1
Belgium	16,4	6,5	Sweden	27,7	13,3	Cyprus 1,2	12,4	11,3
Finland	16,0	8,3	Belgium	24,4	13,6	Finland	11,8	4,8
France	15,4	8,6	Croatia	23,0	19,9	Italy	11,0	6,1
Sweden	15,2	4,5	France	20,2	16,3	Turkey	11,0	12,8
Croatia	15,1	14,8	Ireland	19,4	16,0	France	10,3	4,6
Italy	14,2	11,0	Finland	19,1	18,5	Belgium	10,2	3,4
Cyprus 1,2	13,5	14,4	Austria	19,0	10,1	Sweden	10,0	2,3
Turkey	12,0	11,1	Latvia	18,9	19,2	Denmark	8,4	4,0
EU total (28)	11,7	7,4	EU total (28)	17,5	14,9	Ireland	7,9	4,3
Austria	10,7	4,2	Norway	17,4	8,6	EU total (28)	7,7	4,2
Ireland	10,4	8,4	Italy	15,8	15,9	Croatia	7,6	8,7
Portugal	10,1	9,1	Denmark	14,3	8,6	Portugal	7,5	6,4
Norway	10,1	3,6	Cyprus 1,2	13,6	20,2	Switzerland	7,2	2,2
Denmark	9,9	5,0	Netherlands	13,3	7,7	Norway	7,1	2,0
Poland	9,4	4,9	OECD total (34)	12,2	9,7	Poland	7,0	2,4
Netherlands	8,7	4,3	Turkey	11,8	9,9	Canada	6,7	4,2
Luxembourg	8,6	4,5	Luxembourg	11,6	9,8	Austria	6,4	2,4
Switzerland	8,0	3,5	Portugal	11,2	10,1	Estonia	5,8	3,0
Latvia	8,0	9,0	Germany	10,4	10,1	OECD total (34)	5,5	4,0
Slovenia	7,9	6,5	Slovenia	10,2	12,2	Netherlands	5,3	2,6
OECD total (35)	7,9	6,0	Canada	9,8	13,6	Luxembourg	5,3	2,1
Slovak Republic	7,7	8,2	Switzerland	9,7	7,1	Iceland	5,2	2,0
Lithuania	7,6	7,3	Australia	9,4	8,3	Germany	5,2	1,7
Canada	6,9	6,2	Czech Republic	8,8	13,7	Korea	4,6	3,9
Germany	6,9	3,6	United Kingdom	8,2	7,6	Slovenia	4,3	5,1
Estonia	6,4	5,9	Hungary	7,4	11,3	United Kingdom	4,0	2,5
Australia	5,9	5,6	Malta	7,0	8,3	Australia	3,8	2,8
Chile	5,8	7,9	New Zealand	6,1	8,2	New Zealand	3,7	1,8
Malta	5,6	5,1	Mexico	6,0	3,0	Lithuania	3,6	2,9
Iceland	5,5	3,4	Estonia	6,0	11,7	Chile	3,6	5,6
New Zealand	5,4	5,5	Iceland	5,6	5,7	Slovak Republic	3,4	4,2
Japan	5,4	4,4	Chile	5,5	7,6	Israel	3,4	3,1
United Kingdom	5,2	4,4	United States	5,4	13,8	United States	3,3	2,7
Mexico	4,2	3,6	Israel	4,1	7,9	Czech Republic	3,3	1,4
United States	4,2	4,9	Korea	2,7	2,7	Latvia	3,0	4,1
Korea	3,9	3,8				Malta	2,6	1,5
Israel	3,7	4,5	South Africa	22,1	38,3	Bulgaria	2,2	3,8
Bulgaria	3,6	8,5	Russia	14,9	21,5	Mexico	2,1	4,4
Hungary	3,4	4,2	Costa Rica	14,0	14,8	Hungary	0,9	1,7
Czech Republic	3,0	2,9	Indonesia	11,8	10,4			
			Brazil	6,8	13,7	Costa Rica	7,9	5,8
South Africa	17,7	30,8	Colombia	5,9	6,4	South Africa	5,9	6,0
Costa Rica	12,7	11,7	Argentina	4,7	6,6	Russia	4,8	4,3
Indonesia	10,4	11,0				Argentina	4,6	2,8
Russia	7,8	8,9				Indonesia	4,3	5,6
Colombia	4,9	6,6				Colombia	3,0	4,4
Brazil	4,8	11,1				Brazil	2,7	3,7
Argentina	4,8	6,2						
Saudi Arabia	0,6	11,9						

Novější údaje poskytnuté Eurostatem (2020) jasně poukazují na rozdíl v pracovních příležitostech, které se nabízejí původním obyvatelům EU a občanům pocházejícím ze třetích zemí. Míra zaměstnanosti u občanů ze zemí mimo EU byla v roce 2019 o 13,8 % nižší než u občanů EU. V roce 2014 byl tento rozdíl 13 %. V roce 2019 bylo zaměstnaných 73,8 % evropských občanů, naproti tomu občanů pocházejících ze třetích zemí pouhých 60,0 %.

Jak se uvádí v Národním programu reform⁶⁵ (2020), strategické směřování řeckých úřadů práce (OAED) na období 2020–24 zahrnuje upřednostnění ohrožených skupin, pro něž je dostupnost trhu práce omezenější. Mezi oblasti činnosti zamýšlené pro příští roky náleží i integrace uprchlíků v zaměstnání.

B.2.6. Rovnost mužů a žen (SDG 5)

Podle Dobrovolného přezkumu pro OSN z roku 2018⁶⁶ je jednou z hlavních priorit Řecka genderová rovnost a posílení postavení všech žen a dívek (SDG 5). Podle údajů OECD za rok 2019 však před Řeckem stojí v otázce rovnosti žen a mužů stále hodně práce. Například indikátor rovnosti žen a mužů v oblasti legislativy (podíl problémů rovnosti žen a mužů upravovaných zákonem z celkového počtu 45 takových otázek rovnosti) dosahuje v Řecku 40 %, zatímco v zemích OECD je to průměrně 66,6 % (nejméně v Řecku – 40 %, nejvíce ve Švýcarsku – 90 %)⁶⁷. Řecko tak dosahuje v souvislosti s cíli udržitelného rozvoje jednoho z nejnižších skóre.

Bývalý generální sekretariát pro rovnost žen a mužů při ministerstvu vnitra⁶⁸ za účelem dosažení rovnosti žen a mužů vypracoval Národní akční plán pro rovnost žen a mužů na období 2016–2020 (ESDIF)⁶⁹. V současnosti Generální sekretariát pro rodinné politiky a rovnost žen a mužů realizuje 3 projekty: PEGASUS (zaměřený na řešení rozdílů v důchodech mužů a žen v Řecku), Gender Public Debate (zabývající se genderovými stereotypy zveřejňovanými v médiích) a SHARE (cílicí na rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem). Do roku 2020 generální sekretariát pro rovnost žen a mužů (SGGE) dále zveřejní Národní akční plán pro rovnost žen a mužů na další období (2020–2024).⁷⁰

⁶⁵ Řecká republika, Národní program reform (duben 2020), strana 22.

oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

⁶⁶ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 48.

sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

⁶⁷ SEV (říjen, 2019), informační bulletin o řecké ekonomice: „Udržitelný rozvoj pro silnou ekonomiku!“ (Sustainable development for a powerful economy!), strana 11.

www.sev.org.gr/Uploads/Documents/EconBulletin_24_10_2019_V4.pdf

⁶⁸ Nyní spadá pod ministerstvo zaměstnanosti a sociálního zabezpečení jako Generální sekretariát pro rodinné politiky a rovnost žen a mužů.

⁶⁹ Generální sekretariát pro rovnost žen a mužů (únor, 2017), Národní akční plán pro rovnost žen a mužů, 2016–2020.

<http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/ESDIF.pdf>

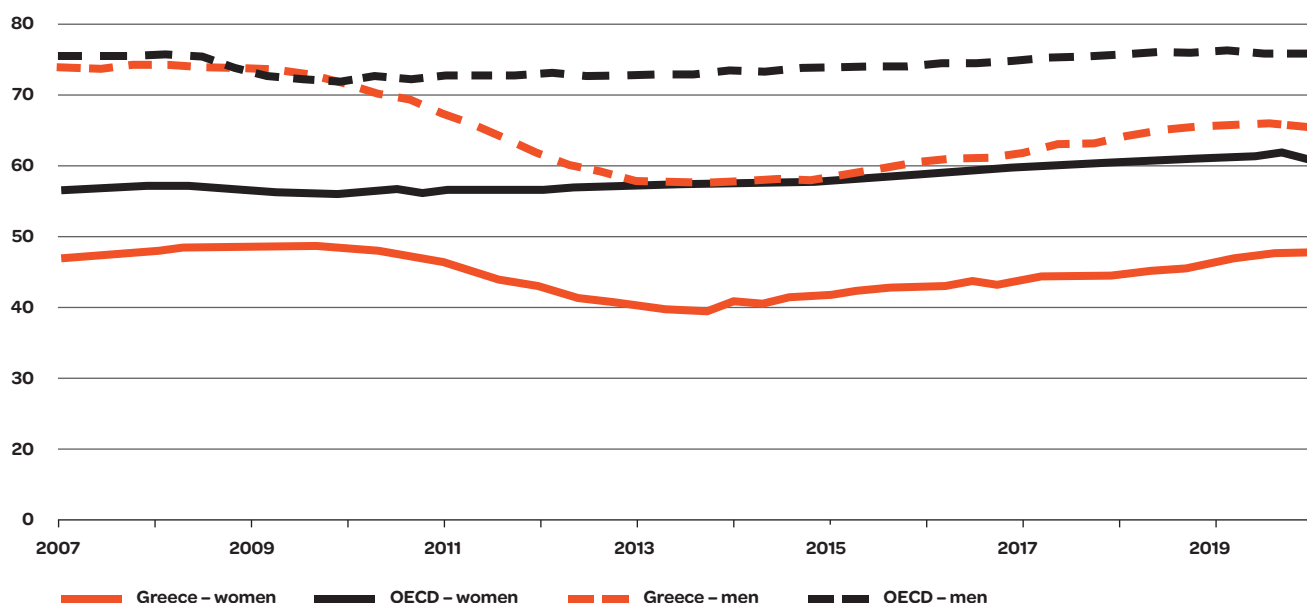
⁷⁰ Řecká republika, Národní program reform (duben 2020), strana 71.

oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

Podle údajů Řeckého statistického úřadu (ELSTAT) čelilo v roce 2018 hrozbě chudoby nebo sociální izolace o 2 % více žen nežli mužů (32,6 % oproti 30,9 %). Podle údajů ELSTATu získaných z průzkumu pracovních sil dosáhla v roce 2019 míra zaměstnanosti (u osob ve věku 20 až 64 let) u mužů 71,3 % (po nárůstu z 70,1 % v roce 2018) a u žen 51,3 % (po nárůstu z 49,1 % v roce 2018). Lze tak zde zaznamenat výrazný rozdíl mezi oběma pohlavími a dosažení národního cíle 70% míry zaměstnanosti (v souladu se Strategií Evropa 2020⁷¹) pouze ve skupině mužů.

Jak uvádí zpráva⁷² OECD o finanční situaci Řecka (2020), ženy zde i nadále vykazují velmi nízkou míru zaměstnanosti, hluboko pod průměrem zemí OECD a zároveň pod průměrnou mírou zaměstnanosti mužů v Řecku i v ostatních zemích OECD obecně.

Graf 4: „Míry zaměstnanosti jsou nízké, obzvláště ve skupině žen. Uvedeno v (%) (Zdroj: OECD, 2020)

Zdroj: OECD Main Economic Indicators database

V Dobrovolném přezkumu pro OSN z roku 2018⁷³ se mezi strategickými cíli na cestě k udržitelnému rozvoji země řadí: sociální inkluze a rovné zacházení pro ženy, které čelí vícenásobné diskriminaci; opatření proti násilí vůči ženám v rodině, v práci a ve společnosti; podpora účasti žen na trhu práce; podpora rovných příležitostí v oblasti vzdělávání, hromadných sdělovacích prostředků, kultury a sportu; vymýcení nerovností mezi ženami a muži v oblasti zdravotní péče; a rovné zacházení pro ženy na rozhodovacích pozicích. Důraz je kladen na ochranu žen, které patří do ohrožených skupin, zejména migrantek a uprchlic.

⁷¹ Hellenic Republic, National Reform Programme (April, 2020) strana 58.

oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

⁷² Ekonomické průzkumy OECD, Řecko (červenec 2020).

www.oecd.org/economy/surveys/Greece-2020-OECD-economic-survey-Overview.pdf

⁷³ Dobrovolný vnitrostátní přezkum plnění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 (červenec 2018), Generální sekretariát vládního úřadu pro koordinaci, institucionální, mezinárodní a evropské záležitosti, strana 48.

sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

Sociální a finanční integrace se zejména u migrantek po dlouhou dobu kryla s finanční krizí, která zasáhla zemi. Od roku 2017 generální sekretariát pro rovnost žen a mužů (SGGE) zaznamenal vysokou míru nezaměstnanosti v sociální skupině migrantek, protože trh práce v oblasti péče o děti a seniory, který byl jejich hlavním zdrojem příjmu, se výrazně redukoval. Migrantky se proto dostaly do postavení jakéhosi „sub-proletariátu“.⁷⁴

Údaje poskytnuté OECD⁷⁵ ukazují, že migrantky čelí větším problémům nejen z titulu žen, ale i z pozice členů nepůvodní populace. Míra zaměstnanosti žen a mužů ve věku 14–64 let je následující: u nepůvodních mužů 64,9 % a u původních mužských obyvatel 62,6 %; u nepůvodních žen 42,5 % a u původních obyvatelek 44,6 %.

Zajímavá je okolnost, že v souvislosti s integrací žen na trh práce panují určité předsudky, které převládají nejen mezi migrantkami, ale i mezi původním obyvatelstvem, a to s vysokou mírou u obou pohlaví. OECD⁷⁶ (2018) například zkoumala postoje týkající se následujícího tvrzení:

„V případě nedostatku pracovních míst, mají na zaměstnání větší nárok muži než ženy.“

Z důkazů vyplývá, že v Řecku s výše uvedeným tvrzením souhlasí více než polovina osob pocházejících z cizích zemí (62 % mužů, 45 % žen) a 44 % původních obyvatel (52 % mužů, 37 % žen).

Zkušenost s diskriminací na základě pohlaví

V Řecku se cítí diskriminován téměř jeden ze čtyř přistěhovalců, zatímco v jiných tradičních destinacích (Francie, Belgie, Nizozemsko) je to každý pátý. Zdá se však, že pocity diskriminace zintenzivňují v souvislosti s pohlavím postižené osoby: případy diskriminace zmiňuje 31 % cizinek a 24 % mužů⁷⁷.

⁷⁴ Generální sekretariát pro rovnost žen a mužů (únor, 2017), Národní akční plán pro rovnost žen a mužů, 2016–2020, strana 20.

⁷⁵ OECD/Euvropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 155.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

⁷⁶ OECD/Euvropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 132.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

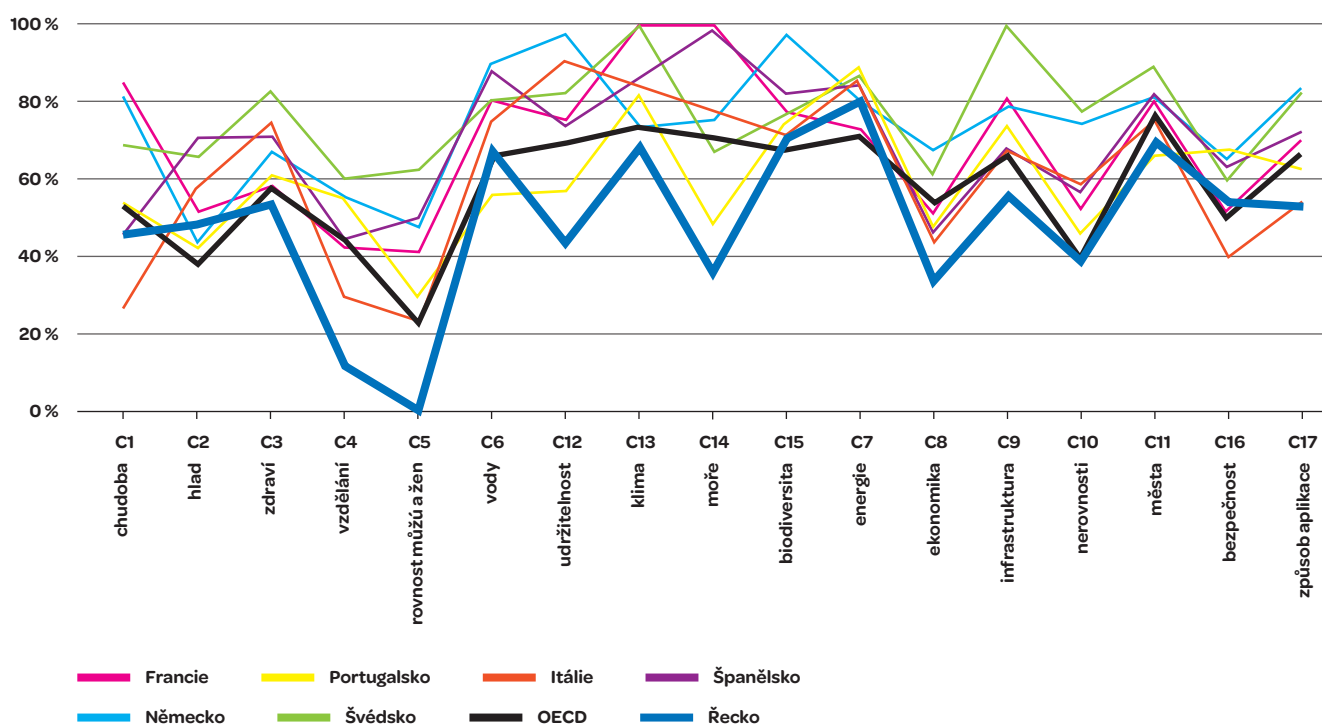
⁷⁷ OECD/Euvropská unie (2018) „Usazení v roce 2018 – indikátory integrace imigrantů“ (Settling in 2018 – Indicators of immigrant integration), strana 169.
www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

C. ZÁVĚRY PRO BUDOUCNOST UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V ŘECKU V SOUVISLOSTI PŘISTĚHOVALECTVÍM

Asociace podniků a průmyslových odvětví (SEV)⁷⁸ již v říjnu 2019 ve svém informačním bulletinu o řecké ekonomice upozornila na zpoždění, které Řecko vykazuje při plnění cílů udržitelného rozvoje podle Agendy 2030. Konkrétně, pokud jde o ukazatele stanovené OECD pro účely hodnocení pokroku v oblasti udržitelného rozvoje a stanovení rozdílů mezi jednotlivými zeměmi, se Řecko umístilo na čtvrtém místě od konce z 35 zemí. Zatímco země OECD průběžně v průměru dosáhly splnění 58 % 17 cílů Agendy 2030, Řecko dosáhlo pouhých 49 % jejich splnění.

Nejnižšího skóre Řecko dosáhlo v oblasti rovnosti žen a mužů a v oblasti vzdělání, v kategoriích, jako je chudoba a zdraví, se umístilo mírně pod průměrem zemí OECD. Naopak, v otázkách vymýcení hladu si Řecko v rámci zemí OECD vedlo mírně nadprůměrně. Situaci vykresluje následující graf:

Graf 5: Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje Řeckem, OECD a vybranými zeměmi (Zdroj: SEV, 2019)

⁷⁸ SEV, informační bulletin o řecké ekonomice: „Udržitelný rozvoj pro silnou ekonomiku!“ (Sustainable development for a strong economy!) 9. října 2019, strany 1-2)

www.sev.org.gr/Uploads/Documents/EconBulletin_24_10_2019_V4.pdf

Podle asociace SEV jsou dobré výsledky v oblasti plnění cílů udržitelného rozvoje neoddělitelně spjaté s dobrými hospodářskými výsledky. Jak již bylo zmíněno výše, hospodářská situace v Řecku, které teprve nedávno překonalo dlouhodobou recesi, je však poměrně komplikovaná. V případě Řecka je paradoxní, že celkové skóre země v oblasti plnění cílů udržitelného rozvoje (49 %) je mnohem vyšší, než její dílčí skóre v plnění cíle 8 (33 %), kterým je ekonomika. Při celkovém 49% skóre udržitelného rozvoje by měl cíl 8 dosahovat 45 % a nikoli 33 %, jak byla zaznamenána. Zjištěné údaje zjevně ovlivnila krize a recese, která Řecko zasáhla v posledním desetiletí. **Závěrem SEV zdůrazňuje, že v případě projektů a opatření financovaných z půjček existuje riziko dočasného projevení v ukazatelích, které však může být nestálé.** Odhaduje, že dosažení cílů udržitelného rozvoje do roku 2030 bude obtížné „kvůli chybějící silné finanční základně“.

Provázanost hospodářského růstu a investic s dosahováním cílů udržitelného rozvoje zdůraznila i OECD⁷⁹ ve svém informačním bulletinu o „ekonomickém šetření Řecka“. Jak již bylo tehdy (2016) ve zprávě zmíněno: „Posílení hospodářského růstu a investic ve snaze o vytváření pracovních míst, zlepšení stability veřejných financí a zajištění účinné sociální bezpečnostní sítě je zcela zásadní pro to, aby se Řecko mohlo odrazit od dna, kam spadlo v důsledku obrovského společenského dopadu finanční krize.“

Redukovaný trh práce a rozpad sociálních struktur a opatření určených pro celou populaci země se odráží ve všech sociálních skupinách. Neznamená to však, že by tu nejsou lidé, kteří se necítí dotčeni úspornými opatřeními. Mnoho mladých lidí bylo donuceno k imigraci a ti, kteří v zemi zůstali, často čelí nejistotě a dalším finančním obtížím. Dlouhodobá neúčinnost integračních politik v kombinaci s finanční recesí ztěžuje u migrantů a uprchlíků pobývajících v zemi rovnou účast na společenském i ekonomickém životě a dále oslabuje jejich příspěvek k úsilí o dosažení udržitelného rozvoje. Vypadá to, že naplnění hesla „nikoho nenechat napospas osudu“ bude v Řecku možné dosáhnout jen s obtížemi.

Snahy o realizaci cílů udržitelného rozvoje bohužel zbrzdila i pandemie, jak potvrzuje OECD⁸⁰ ve své zprávě „Šetření řecké ekonomiky“ (Economic Survey of Greece) z července 2020. Konkrétně hrozí, že pandemie neočekávaně zastaví oživení řecké ekonomiky, která před vypuknutím koronavirové krize vykazovala 2% tempo růstu. Pandemie navíc může dále zhoršit situaci v oblasti problémů, kterým Řecko dlouhodobě čelí na trhu práce. Přestože míra zaměstnanosti se v poslední době zvýšila, stále v rámci zemí OECD patří k těm nejnižším. Společně s nízkými mzdami to představuje temnou perspektivu v oblasti sociální integrace migrantů a uprchlíků do společnosti i nepříznivý výhled v souvislosti s celkovým udržitelným rozvojem ekonomiky a s harmonickým soužitím všech sociálních skupin.

⁷⁹ OECD, „Boj s chudobou a nerovností v Řecku je zcela zásadní pro restart po finanční krizi“ (Combating poverty and inequality in Greece is of vital importance for rebounding after the crisis) www.oecd.org/newsroom/greek-tackling-poverty-and-inequality-in-greece-is-crucial-to-recovery-from-crisis.htm

⁸⁰ OECD (2020), „Economic Survey of Greece 2020“, www.oecd.org/economy/greece-economic-snapshot

NÁVRH POLITIKY

Vzhledem k výše uvedeným závěrům je důležité:

- Monitorovat postup řecké vlády při tvorbě národní strategie pro cíle udržitelného rozvoje (SDG), která představí konkrétní opatření k dosažení každého cíle.
- Zajistit, aby byla mezi subjekty zajišťujícími poradenství v souvislosti s cíli udržitelného rozvoje zastoupena občanská společnost, akademická obec a soukromý sektor.
- Pravidelně vypracovávat a zveřejňovat Dobrovolné vnitrostátní přezkumy o průběhu plnění cílů udržitelného rozvoje (SDG), aby bylo možné sledovat opatření zaváděná a probíhající k jejich dosažení i míru přispění Řecka do mezinárodní diskuse a do výměny osvědčených postupů.
- Přijmout integrační politiky, které se zaměří na rovný přístup migrantů a uprchlíků ke zdravotní péči, vzdělání a trhu práce.
- Přijmout politiky včasné integrace včetně opatření, která zajistí, aby uprchlíci a imigranti nebyli zbavováni svých společenských práv, dokud nebudou dokončeny s nimi související právní postupy.
- Osvojit si lidskoprávní přístup při plánování migrační politiky země s důrazem na ochranu mobilních populací tak, aby postupy, které migranti musí absolvovat, probíhaly bezpečně a nerušeně.
- Vytvořit národní akční plán a strategii pro odstranění rasismu a dalších forem násilí.
- Zprostředkovávat příležitosti ke vzdělání, ke zvyšování kvalifikace a k získávání znalostí posilujících dostupnost trhu práce všem.
- Posílit projekty zaměstnanosti zajišťující přímý přístup na trh práce.
- Zvýšit zaměstnanost a finanční nezávislost žen a řešit fenomén ženské chudoby.
- Podporovat nejen mateřství a péči o děti, ale i rodiny s jedním rodičem, a to v rámci opatření ke sladění profesionálního a rodinného života (spolupráce s úřady a zaměstnavateli prostřednictvím zavádění takové praxe na pracovištích, která zohledňuje rodinnou situaci, např. střídavé rozvrhy směn, eliminace/redukce přesčasů apod.), a zdokonalovat legislativu týkající se mateřských dovolených, výchovy a obecně ochrany mateřství.
- Vytvořit pobídky k využívání rodičovské dovolené ze strany mužů.
- Zvýšit počet volných míst v jeslích a mateřských školách.
- vést kampaň za rovnoprávné rozdělení odpovědnosti za vedení domácností a za vymýcení stereotypů ohledně rozdělení mužských a ženských rolí v domácnosti a v rodině.

Diakonie ČCE
Středisko humanitární a rozvojové spolupráce
Belgická 374/22, 12000 Praha 2

www.diakoniespolu.cz

Autor textu: **ActionAid Hellas**

Vydala: **Diakonie ČCE – Středisko humanitární a rozvojové spolupráce, 2021**

Grafický design: **BOOM s.r.o.**

Překlad: **Mánes překlady a tlumočení**

Vydání první, 2021

978-80-907574-7-9 (online; pdf)

Tento projekt je financován
z prostředků Evropské unie.

Tento dokument vznikl za finanční podpory Evropské Unie. Za obsah tohoto dokumentu odpovídá výlučně Diakonie ČCE a za žádných okolností jej nelze považovat za názor Evropské Unie.

Dokument je publikován v rámci projektu „SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU“, který realizujeme díky programu Evropské unie pro vzdělávání a osvětu (Development Education and Awareness Raising – DEAR).